

De natuur in onze buurt

We bekijken achtereenvolgens:

- [geografie en klimaat](#)
- [de bossen](#)
- [de vogels](#)
- [landbouw en ... Gaillac wijn](#)

Geografie en klimaat

Het departement Tarn is als het ware een amfitheater, gevormd door een reeks plateaus en heuvels die het Centraal Massief en het Aquitains Bekken met mekaar verbinden. Wij wonen aan de rand van het Grésigne massief, een primair plateau op een ondergrond van ijzerhoudende leisteen. De grond bestaat hier uit zware rode klei, terwijl de oude bastide Castelnau de Montmiral op een verweerde kalkrots staat.

Klimaat

Door zijn ligging ondergaat de Tarn verschillende invloeden: het landklimaat wordt getemperd door de invloeden van de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee. De overheersende wind komt uit het westen en brengt milde en vochtige lucht, terwijl de noordoostenwind eerder droog en koud is. De vent d'Autan, met zijn warme windstoten uit het zuidoosten –vergelijkbaar met de Mistral in het zuidoosten van Frankrijk- komt hier hoogstens een 10-tal dagen per jaar voor. De temperaturen zijn zacht in de Tarn, en dalen slechts gedurende een vijftiental dagen tot rond het vriespunt. Volgens Meteo France, komt het gemiddelde aantal dagen regen (met meer dan 10 mm neerslag) op 22 per jaar, vooral in de winter, en in april. Er zijn 2100 uren zonschijn.

Genieten van de zon

Vanaf begin mei lopen de temperaturen op tot 20 °, en beginnen pas rond half oktober weer te zakken. Gedurende 4 maand (juni tot september) is de watertemperatuur van het zwembad heel de dag aangenaam, maar vaak kan je vanaf half mei tot een heel eind in oktober in de late namiddag zwemmen.

In juni, juli en augustus eten we - op een paar uitzonderingen na - steeds buiten. In mei en september is het 's ochtends te fris om buiten te ontbijten, maar voor het avondeten meestal warm genoeg. Op de wintermaanden na kan je gewoonlijk 's middags kan je buiten picknicken.

Uiteraard is het soms erg heet in juli en augustus, 30 tot 35° is niet uitzonderlijk, maar ook dan blijft het in de bossen lekker fris. En ons zwembad is een leuke plek om af te koelen.

Wandelen en fietsen

Fietsen en wandelen kan het ganse jaar door, maar natuurlijk moet je zorgen voor kledij aangepast aan het seizoen. Door de wisselende weersinvloeden is het uitzonderlijk dat het meerdere dagen na mekaar “slecht” weer is.

De hoogteverschillen zijn beperkt (van 200 tot 350 m) en de hellingen zijn zacht. Toch betekent dat voor Vlamingen en Nederlanders even aanpassen. Zowel het klimaat als het landschap en de vele goed onderhouden wegen en paden maken de omgeving een ideale plek om te wandelen en te fietsen.

De bossen

De Tarn is het meest bosrijke departement in Frankrijk. Leuk om te wandelen en te fietsen, maar ook economisch is de bosbouw een belangrijke tak. Van houthakker to meubelmaker mag je rekenen op zowat 3500 jobs. Op het platteland gebruiken veel mensen een houtkachel als verwarming. Onze biobakker gebruikt blokken geperst houtafval om zijn oven te stoken. De openbare bossen worden beheerd door het Office National des Fôrets. In tegenstelling tot sommige streken waar massale houtkap gebeurt, kiest men hier voor een natuurvriendelijke uitbating: de boswachters zijn er zich goed van bewust dat een eik gemakkelijk 100 jaar nodig heeft om volwassen te worden, een populier daarentegen slechts 15 jaar.

Een paar km. ten noorden van ons huis ligt het Forêt de Grésigne (meer dan 3500 hectaren), enkele km zuidelijk het bos van Sivens (530 ha).

De eik is in Grésigne en Sivens de meest voorkomende boom, ongeveer 65 % van alle loofbomen.

- De “chêne pédonculé” is een majestueuse boom, hij wordt gemakkelijk 30 meter groot, en houdt van vochtige gronden. Je kan hem makkelijk herkennen, de eikels staan op een lange steel (pédoncule). Gebruik: houten balken, meubels, enz...
- De “chêne sessile” of “chêne rouvre” worden even groot; ze zijn ook niet zo kieskeurig wat de grond betreft, maar hebben op grote hoogte last van de koude. De eikels hebben geen steel. Gebruik: houten balken, meubels, enz...
- De volwassen “chêne pubescent” wordt slechts 15 meter hoog. De binnenkant van het blad is licht behaard. De bladeren blijven gedurende de ganse winter aan de boom. Deze soort verdraagt beter droogte dan de andere soorten. Wordt vooral gebruikt als stookhout.

In Grésigne en meer nog in Sivens vind je ook veel kastanjabomen, en in de herfst zie je vaak mensen kastanjes verzamelen; ze worden gepoft in een speciale pan met gaatjes, of verwerkt in hartige zowel als zoete streekgerechten. Traditioneel werd kastankehout in Frankrijk gebruik voor timmerwerk, meubels, parket, paaltjes enz. De laatste jaren lijdt de kastanje echter onder een ziekte, en men aarzelt om er nieuwe aan te planten. Andere veel voorkomende bomen zijn beuk, haagbeuk en es. Naaldbomen daarentegen zijn goed voor slechts een kwart van het totale bomenbestand: epicea en douglas nemen daarvan 70 % in beslag, den en pijnboom samen 20 %.

Het Grésignebos is een **Natura 2000-site**, dat betekent dat bepaalde diersoorten die belangrijk zijn voor de biodiversiteit in Europa, beschermd worden. Hier in Grésigne gaat het over de bescherming van kevers en sommige andere ongewervelde dieren. Kevers leven graag in oude bossen met afstervende bomen. Er werden maar liefst 2380 verschillende soorten kevers in

Grésigne opgetekend, onder andere de bedreigde soorten vliegend hert (*Lucanus cervus*) en heldenbok (*Cerambyx cerdo*). Maar er zijn ook zeldzame vlinders, zoals de spaanse vlag (*Callimorpha quadripunctaria*) en uitstervende vleermuissoorten, zoals bijvoorbeeld de franjestaart (*Myotis bechsteini*). Verder zijn er zoetwaterkreeftjes (*Austropotamobius pallipes*), en ook diverse salamanders. Voor de geïnteresseerden: het Musée d'histoire naturelle in Gaillac heeft een uitzonderlijke verzameling insecten.

Het Grésignebos is grotendeels openbaar domein, maar aan de rand zijn er stukken privébos. Die herken je wel: de eigenaars plaatsen voldoende bordjes, al was het maar om duidelijk te maken dat je daar geen paddestoelen mag plukken, en dat hier een privé jachtgebied begint. Want er wordt gejaagd in de bossen, onder andere op everzwijnen en herten. Wanneer er in een bosperceel gejaagd wordt, is dit duidelijk aangegeven. In tegenstelling tot andere regio's wordt de wet hier behoorlijk gevolgd, daarvoor zorgen de boswachters wel.

In het seizoen – op voorwaarde dat het geregend heeft – komen er heel veel dagjesmensen paddestoelen plukken: eekhoortjesbrood, cantharellen, trompette des morts enz.... Maar uiteraard zijn er veel meer niet eetbare, zelfs giftige paddestoelen: iets voor kenners dus. In het bos en aan de bosrand zijn er heel wat bloemen: sleutelbloem, hyacint, viooltjes, salomonszegel, lievevrouwebedstro, wilde orchideeën, ... Niet plukken alsjeblieft!

De vogels

Wil je vogels observeren, vergeet dan je veldkijker niet. Ook al is het geen typisch gebied waar je trekvogels kan observeren, de Tarn is door zijn diversiteit een interessante streek voor vogelliefhebbers. Vermits de regio een verre uitloper van het centraal massief vormt, maar het landklimaat sterk door de oceaan en de middellandse zee wordt beïnvloed, is het niet te verwonderen dat op een relatief kleine oppervlakte verschillende biotopen voorkomen. De mens heeft er het zijne toe bijgedragen aan die diversiteit: sommige bossen werden ontgonnen, en terug bebost, stukken weiland en wijngaarden werden verlaten en verwilderden weer.

Tussen Puycelsi en de Aveyron

Het kalkplateau tussen Puycelsi en de Aveyron wordt doorsneden door smalle valleien. De falaises worden bewoond door rotszwaluwen, maar ook een enkele hodeduif en alpengierzwaluw nesten er. Ook flink uit de kluiten gewassen roofvogels, zoals de oehoe, de torenvalk en de slechtvalk zoeken er een onderkomen. Rotskruiper, rotsmus en dwergooruil vinden een onderkomen in de holtes van de oude muren. Vanzelfsprekend zijn huiszwaluwen thuis in de dorpen, terwijl de wielewaal zijn heil zoekt in het droge struikgewas. Boomvalk, en zwarte wouw vind je in de oeverbossen, terwijl de kleine bonte specht, waterhoen, gele kwikstaart, ijsvogel, waterspreeuw en blauwe reiger trouw de oevers bezoeken. Boven dat alles cirkelen majestueus slangenarend en dwergarend.

In het Grésignebos

De verschillende ontwikkelingsstadia van het bos zijn aanwezig. In het dichte struikgewas schuilen tsjiftsjaf, zwartkop, grasmus, heggemus, spotvogel, boompieper, geelgors, roodborsttapuit, winterkoninkje, maar ook de blauwe kiekendief. In de buurt van jonge aanplant kan me gemakkelijker merels, boomklevers, boomkruipers, boomvink, vuurgoudhaan of kleine bonte specht vinden. Dichtbij open plekken zit dan weer de groene specht, terwijl de middelste bonte specht 80 jaar oude eiken verkiest, de zwarte specht

daarentegen is tamelijk zelden te zien. De appelvink verkiest de stukken gemengd bos, terwijl de fluiter in de oudste stukken bos (ten westen van het massief) te vinden is. De koolmees, kuifmees en goudhaan zijn te gast in enkele percelen naaldbomen. En natuurlijk, er zijn ook wat roofvogels: havik, wespandief, sperwer, buizerd, havikenarend, slagenarend en bosuil. De houtsnip is er ook, maar die laat zich zelden observeren.

De vogels des velds

De activiteit van de mens heeft een aantrekkelijke biotoop geschapen, door de afwisseling van akkers, weiden, heggen, beekjes en bosrand. Tal van vogels leven er: kraai, merel, ekster, zwaluw, leuwerik, kwikstaart, middelste bonte specht, houtduif, vinken, allerlei meesjes. Maar je ziet ook wel eens een blauwe reiger of zilverreiger in een wei, en fazanten en patrijzen zullen verschrikt opvliegen als je in de buurt komt. En ook boven open terrein zie je al eens een buizerd, valkje of wouw.

Landbouw en landschap

Landschapsbomen en heggen

Vanzelfsprekend is de eik een vast gegeven in de streek: net zoals in Vlaanderen werd die geplant voor volgende generaties. Maar ook andere landschapsbomen krijgen hier hun plaats. Hier en daar zie je prachtige ceders, zowel Libanonceders als atlantische. Ook mooi zijn de parasol-dennen, net zoals ceders en eiken aangeplant voor volgende generaties. Naar men zegt gebruikten protestanten in de periode van de godsdienstoorlogen de parasol-den als kenteken: stond die aan de ingang van een hoeve, dan betekende dit dat geloofsgenoten daar bescherming konden vinden. Mooi beeld natuurlijk, die schermvorm van de boomkruin klopt perfect met het idee van bescherming.

Veel beken werden in de jaren 60 rechtgetrokken: ook hier heeft de ruilverkaveling stevige wonden geslagen. Toch vind je nog geregeld een olm, es of wilg aan de waterkant. In de hagen staan es, esdoorn, haagbeuk en meidoorn; in de schaduw ervan soms kleine heesters zoals hulst en buxus.

Ook wild fruit werd aangeplant in de heggen. Noten, amandelen, hazelnoten en kastanjes werden bewaard voor de winter. Wilde krieken (“guignes”) worden meestal direct verorberd of in bokalen gesteriliseerd, zodra ze rijp zijn, de vogels zijn immers geduchte concurrenten. De kweeper geeft niet alleen een prima gelei en een lekkere pâte (te vergelijken met turks fruit), vroeger werd de boom ook gebruikt om de hoeken van grondeigendom mee af te palen. Wilde appeltjes en peertjes werden vroeger gebruikt in taarten of om er alcohol van te stoken, net zoals van de kleine blauwe pruimen. Overigens, die pruimpjes heten hier “prunes de porc”: oude mensen vertellen hoe zij in hun jeugd pruimen moesten rapen om aan de varkens te voeren. En alcohol wordt nog steeds gestookt, zij het in kleine hoeveelheden, in rijdende “alambics”.

De landbouw

Tussen 1876 en 1975, heeft de Pays de Grésigne meer dan 60 % van haar bevolking verloren. De gronden waren niet rijk genoeg voor de landbouwers om te overleven, en er was geen industrie noch handel. Vandaar ook die vele kleine kerkjes in de vallei van de Vère, vroeger aparte “parochies”, die vandaag nog voor een enkele begrafenisplechtigheid geopend worden. De landbouw is gemengd; onze buur bijvoorbeeld is wijnboer, maar op zijn andere percelen wisselt hij een aantal teelten: graan, zonnebloem en koolzaad. Je ziet hier weinig mais (het is

een teelt die constant moet bevoeid worden, dus dat kan alleen maar als je vlak bij de rivier ligt en quasi gratis water gebruikt. Bovendien is dat alleen rendabel voor grotere oppervlakten. Bijvoorbeeld langs de snelweg, tussen Gaillac en Toulouse, zal je uitgestrekte maïsvelden tegenkomen).

Er is hier ook weinig vee, en logisch gevolg geen “typische” kaas. Ga je wat noordelijker richting Aveyron dan zie je niets dan weilanden, met koeien en op kleinere schaal geiten en schapen, en daar vind je zowel de vele lokale geitenkaasjes als de beroemde Roquefort en de Cantal. Je zal wel een aantal eendenkwekerijen tegenkomen: voor de foie gras, maar ook één van de ingrediënten voor de plaatselijke cassoulet (in Gasconje bijvoorbeeld gebruikt men eerder ganzen).

De Gaillac wijn

De wijngaarden van Gaillac behoren tot de oudste van Frankrijk; ze werden reeds aangeplant in de 1ste eeuw V.C. door de Romeinen. De komst van de Benediktijner monniken die de Abdij St Michel bouwden (972), leidde tot het ontstaan van de stad Gaillac; de monniken verbouwden in de ruime omgeving druiven en verbeterden stelselmatig de wijn.

Sinds 1938 is de Gaillac wijn een A.O.C.; de kwaliteit van de wijn heeft te maken met de rijke gronden en aan het gunstige microklimaat: de zachte atlantische invloed beperkt het risico op vorst en zorgt voor voldoende water, terwijl de warme mediterrane invloed zorgt voor een goede rijping.

Vandaag betekent de wijnstreek Gaillac 9 000 ha wijngaarden (2 500 ha A.O.C.), onderverdeeld in 3 zones. Sommige druivensoorten komen enkel in deze streek voor. Bij de witte -goed voor 45% van de oppervlakte - zijn de Mauzac en de Loin-de-l'oeil (de druiventrossen groeien ver van de stok) de typische soorten; bij de rode zijn de Duras en de Braucon specifiek voor Gaillac.

Sinds een jaar of 20 hebben de wijnboeren resoluut gekozen voor kwaliteit; sommige zeer oude verloren gewaande lokale variëteiten worden terug verbouwd, en volgens aloude traditie gevinifieerd. De vele kleine wijnboeren laten met plezier de bezoeker proeven van hun rode, witte (droge, parelende en zoete), rosé of schuimwijn; over het algemeen een zeer goede prijs/kwaliteit verhouding.